

**М. КАПУЛА,**  
асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,  
Волинський національний університет імені Лесі Українки  
(м. Луцьк, Україна)

## **МНЕМОТЕХНІКА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

Проблема розвитку мовлення дітей з інтелектуальними порушеннями (ІП) є одним із актуальних вже тривалий час та залишається важливим питанням корекційної педагогіки. Мовленнєві труднощі у дітей з ІП вже спостерігаються з дошкільного віку, що обумовлені обмеженим словниковим запасом, труднощі у формуванні зв'язного мовлення, помилки в граматичних формах мовлення, низьким рівнем фонематичного сприйняття та ін.

У зв'язку з цим пошук ефективних методів корекції та розвитку мовлення набуває особливого значення. Одним з найефективніших засобів розвитку мовлення у дітей з ІП є використання мнемотехніки. Використання мнемотехніки активізує пізнавальні процеси, сприяє розвитку асоціативного мислення та полегшує засвоєння нової лексики і граматичних структур. Наочні посібники, ілюстрації, асоціативні ряди та віршики допомагають дітям краще запам'ятовувати слова, вдосконалювати мовлення та розвивати комунікативні навички.

Саме тому, аналізуючи роботи вітчизняних та зарубіжних науковців (Ф. Бекон, Н. Голуб, В. Козаренко, Г. Кот, К. Крутій, Л. Соловійова, В. Старостенко, Г. Чепурний, Л. Шенкель) можемо зазначити, що процес розвитку мовлення дітей з інтелектуальною недостатністю є дуже складним.

К. Ушинський писав: «Навчайте дитину якимсь невідомим їй п'яти словам - вона буде довго та марно мучитись, а коли ви поєднаєте двадцять таких слів із картинками - вона їх засвоїть вмить». Дітям дошкільного віку з ІП досить складно запам'ятовувати слова та терміни, якими вільно користуються їхні однолітки, наприклад, геометричні фігури чи кольори, назви пір року тощо. Дані слова краще прикріплювати асоціаціями та картинками які будуть зрозумілі для дитини.

За словами О. Білюк, мнемотехніки варіюються від простого до складного. Діти починають з квадратних мнемотаблиць (зображення одного слова, словосполучення або простого речення) і поступово

переходять до мнемотаблиць (графічних зображень кількох фрагментів, які можна використовувати для запам'ятовування та відтворення вірша або казки). Вчені стверджують, що мнемотаблиці покращують і впорядковують процес запам'ятовування, підвищують інтерес дошкільнят до навчання, покращують рівень зв'язного мовлення та підтримують їхню активність під час занять [1].

Дослідник А. Дусембіна розкриває ефективність використання мнемотехніки для покращення звуковимови у дітей дошкільного віку. Вона зазначає, що мнемотехніка – це система методів і прийомів, які забезпечують ефективне запам'ятовування, збереження і відтворення інформації шляхом створення штучних асоціацій [2]. Також, підкреслює, що впровадження мнемотехніки в корекційно-розвиткові заняття дітей не тільки покращує звуковимову, а й сприяє загальному розвитку мовлення. Використання наочних образів, схем та асоціативних послідовностей допомагає дітям легше запам'ятовувати правильну вимову звуків і слів та позитивно впливає на їх комунікативний розвиток. Таким чином, підтверджує, що мнемотехніка є ефективним засобом корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку, сприяє ефективному запам'ятовуванню та відтворенню мовленнєвого матеріалу та покращує загальний мовленнєвий розвиток.

Як зазначає автор проекту «Навчальна мнемотехніка», педагог і психолог Г. Чепурний, «...мнемотехніка дає свободу вибору способу засвоєння нової інформації. З урахуванням особливостей сприйняття, обробки і відтворення пропонуються різні методи і техніки мнемотехніки, що дозволяють здійснювати особистісний підхід до розвитку мнемічних процесів» [3].

Використання мнемотехніки є важливим для розвитку мовлення дітей з ІП. Оскільки сприяє покращенню пам'яті діти часто мають труднощі із запам'ятовуванням та відтворенням інформації. Мнемонічні техніки допомагають їм ефективніше запам'ятовувати слова, фрази та мовні структури завдяки використанню асоціацій, візуальних образів, рим та інших допоміжних засобів, що полегшує навчання і допомагає мові закріпитися.

Сприяє збільшенню словникового запасу, однією з проблем мовного розвитку дітей з ІП є невеликий словниковий запас. Мнемотехніка полегшує їм засвоєння нових слів і понять. Завдяки візуальній підтримці, схемам, малюнкам та асоціативним зв'язкам процес вивчення лексики стає більш простим, цікавим та ефективним.

Допомагає у формуванні зв'язного мовлення. Даний метод мнемотехніки допомагає дітям організовувати свої думки та будувати логічні зв'язки між словами та реченнями. За допомогою мнемотаблиць, сюжетних схем та інших прийомів діти навчаються структурувати розповіді, переказувати речення та правильно висловлювати свої думки.

Стимулює до швидшого сприйняття граматичних структур мовлення, діти з ІІІ часто мають труднощі з формуванням правильних граматичних структур. Римування, ритмічні вправи та використання символів полегшують їм запам'ятовування граматичних правил та формування речень.

Важливо пам'ятати, що процес навчання для дітей має бути цікавим і мотивуючим, а «Мнемотехніка» робить навчання більш захоплюючим завдяки використанню творчих ігрових елементів, образних картинок та інтерактивних методів та мотивує дітей до мовлення і робить процес навчання легшим і приємнішим.

Оскільки мова є основним засобом спілкування, розвиток мовленнєвих навичок за допомогою мнемотехніки сприяє кращій соціалізації дітей. Вони стають більш впевненими у спілкуванні, їм легше взаємодіяти з однолітками та дорослими. Таким чином, мнемотехніка є важливим та ефективним інструментом для розвитку мовлення у дітей з ІІІ. Сприяє загальному розвитку та соціалізації дітей, не тільки допомагаючи їм запам'ятовувати нову інформацію, але й розвиваючи їхні мовленнєві навички, мотивуючи їх до навчання та покращуючи їхню комунікацію.

Отже, мнемотехніка є ефективним засобом розвитку мовлення дітей з ІІІ, оскільки допомагає покращити запам'ятовування, збільшити словниковий запас, сформувати зв'язне мовлення та засвоїти граматичні структури. Використання мнемотехніки, асоціативних рядів, зорових образів та ритмічних вправ дозволяє дітям легше розуміти та відтворювати мовленнєвий зміст, що позитивно впливає на комунікацію та соціальну адаптацію.

Згідно з аналізом наукових досліджень, мнемотехнічний метод є ефективним у корекційно-розвивальних заняттях та значно покращує загальний мовленнєвий розвиток дітей, що активізує пізнавальні процеси, стимулює творче мислення та підвищує мотивацію до навчання. Тому впровадження мнемотехніки в освітній процес є необхідною складовою корекційної педагогіки, яка не тільки допомагає розвитку мовлення у дітей з ІІІ, а й покращує загальні когнітивні навички, підвищує самооцінку та сприяє соціальній адаптації.

### Список використаних джерел

1. Білюк О. Використання прийомів мнемотехніки у розвитку монологічного мовлення дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня. INNOVATIONS AND PROSPECTS IN MODERN SCIENCE. 2023. С. 232–238. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46962/1/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-IN-MODERN-SCIENCE-15-17.01.23.pdf#page=232>.
2. Дюсембіна А. Мнемотехнічні прийоми як засіб корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти*: зб. наук. пр. [за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф.] Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 369-372.
3. Чепурний Г. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 208 с.

УДК 376-056.264-053.4:[004.77:794

**Д. КАСЬЯНЕНКО,**

магістр,

Дніпровський національний університет

імені Олеся Гончара,

(м. Дніпро, Україна)

**Л. НІКОЛЕНКО,**

кандидат педагогічних наук, доцент,

Дніпровський національний університет

імені Олеся Гончара,

(м. Дніпро, Україна)

### **ЯК ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН ІГОР МОЖНА РОЗВИНУТИ УСНЕ ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ?**

На теперішній час використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому просторі закладу дошкільної освіти є невід'ємною частиною корекційного процесу з вихованцями, які мають особливі освітні потреби. Організація сучасного корекційно-освітнього процесу з дітьми відповідно до базового компоненту Державного стандарту дошкільної